

Takalj, takljič, klinci, ke zemljomerci zabijajo v zemljo.

Pošivka od pošinuti, mladica na drevlji.

Povir, njeka vrst trstike.

Slotan, jako slab.

Čučvir, kjer na ravnini voda izvira.

Slovensko slovstvo.

* *Telovadba v ljudskeji šoli.* Knjižica za našo šolsko mladino. Spisal Janez Zima, učitelj v Ljubljani. Založil in natisnil Rudolf Milic.

S to knjižico dobí šolska mladina terminologijo slovensko o telovadbi v roke, in to je prav in dobro. Al ker knjižica nič drugega ne obsega, kakor izraze telovadne, zahtevala bi bila pisateljska poštenost, da bi bil gosp. Zima, ki ni toliko kos slovenščini, da bi bil osnoval terminologijo, imenoval knjigo „Sokolovo“ od Matice izdano, in pa Veselijevo terminologijo, ki ju je v vsem prepisal, sicer se to pravi: bahati se s tujimi žuli. In vsaj drugega ni v celi knjižici nego tuje blago, ker dodane telovadne igre so le nameček, kakor tudi par pesmic, med katerimi v slovenski knjigi so celó nekatere nemške, menda novemu „velikemu“ inspektorju Pirkerrju na čast ali pa Lesjaku, ki tudi v dveh telovadnih igrah „okoli hodi“. Sicer pa želimo založniku, da bi veliko iztiskov te knjižice prodal in vsaj ne bi trpel škode.

Politične stvari.

Politični testament Palackijev.

Pred malo dnevi je na svetlo prišel tretji del zbirke manjših Palackijevih spisov pod naslovom „Radhost“. Konec te knjige slavnoznani zgodovinar, starček dr. Palacki, katerega slovanski česki narod svojega „duševnega očeta“ po pravici imenuje, slovó jemlje od svojega javnega življenja. On sam ta spis imenuje „zadnje besede svojega testamenta in svoje slovó“. Ta velevažni spis, katerega nemčurski liberalci napadajo ž njim navadno strastjo, gotovo ne ostane brez vpliva na národe avstrijsko-ogerske. Palacki, mož plemenitega srca, ki je mnogo mnogo storil in še več si prizadeval storiti ne le za svoj česki narod, ampak tudi za vse cesarstvo; on gotovo izmed prvih najboljših in najresničnejših domoljubov v Avstriji čuti se prisiljenega, konec svojega življenja odkritosrčno in brez zadržka povedati to, kar vsak pošten Avstrijanec tudi ž njimi vred čuti.

Naj tudi mi svojim čitateljem iz tega pomenljivega spisa povemo glavnejše misli.

Palacki, izgovorivši trdo svoje prepričanje, da pravo in pravica morate svojo namero doseči v vseh človeških zadevah, govori blizo tako-le:

„Moja največa pregreha — to rečem brez ovinkov — bila je ta, da sem veroval v razumnost in pravno čutstvo nemškega naroda. Mojega izreka: „Ako ne bi bilo Avstrije, morali bi si prizadevati, da jo stvarimo“, se je mnogokrat spominjalo; rekel sem to, ker sem gotovo pričakoval, da v združbi oslobodjenih narodov mora vladati in bode vladala pravica, kajti znana mi je bila resnica, ki jo je že sv. Avguštin (*De civitate Dei* I. XXI.) izustil rekoč: „remota justitia, quid sunt regna, nisi magna latrocinia?“ (po naše: brez pravice kaj so države drugega nego velike roparice). Kako pač bi mi bilo pod vladarjem, čegar geslo so bile besede: „justitia regnorum fundamentum“ (to je, pravica državam podlaga) moglo priti na um, da se naša staroslavna carevina kedaj more premeniti v smislu izreka sv. Av-

guština? Kako sem v onih slavljenih dneh preporoda svobode mogel misliti, da nam Slovanom bode prisojeno, po Nemcih absolutizem vladarja premeniti s krutejšim absolutizmom — pod diktaturo sovražnega nam plemena?

Kako sem mogel prevideti, da izobraženi Nemci morejo govoriti o svobodi in ustavi, vpeljati pa gospodstvo drugega nad drugim? — da oni hočejo pravo osebe kovati v zvezde, práva narodov pa z nogami gaziti? — da oni hočejo državno pravo zidati na laž in brezumje? — da hočejo ravnopravnost proglasivati za vse, a nam Slovanom naložiti le dolžnost pokorščine?

Neumna je bila in je njihova misel, da je nam naša narodnost manj dragoceno blago, kakor njim njihova, — da nas ne bode žalilo ali da še čutili ne bomo, ako se naš narod izključi iz javnega življenja; trapasta je bila njihova nada, da nam bodo za naše potrebe zadostovale drobtinice in odpadki z nemške mize, ki jih bodo milostivo blagovolili pokloniti nam. Ta nada kaže samo njihovo neumno oholost in napuh, nikakor pa ne uma in pravednosti. Toda — „napuh hodi pred padcem“ — tako pravijo Nemci sami, in to bodo oni sami izkusili, če tudi jaz ne doživim tega časa.

Dogodkov, ki so me že davno na žalosten način predramili iz moje zmotnjave, nočem naštevati. Žalibog! odrečem se nekdanji nadi, da se dolgo obdrži Avstrija: ne zato, da ne bi bilo to želeti ali da ne bi bilo samo po sebi mogoče, ampak zato se bliža propad Avstrije, ker je obveljalo Nemcem in Magjarom, polastiti se gospodstva in utemeljiti enostranski despotizem, kateri je v mnogojezični in ustavni državi politično brezumje (*contradictio in adjecto*) in nikakor ne more dolgo trpeti. Nemci in Magjari pa hočejo Avstrijo samo v taki despotiški obliki. Njihova krivda — ker si naravnost prizadevajo, kakor 1848. l. raztrgati cesarstvo — je, da je Avstrija že na strmi ravnici, ki vodi v brezдно. Za svoj (česki) narod pri tem nisem v velikih skrbah. Ako je temu narodu prisojeno, še enkrat poskušnemu biti v ognju in železu, ima on še dovolj žive in zdrave jezgre, da ne pogine v tej poskušnji, ampak da se probudí k novemu življenju, naj bodo okoliščine kakoršne koli hočejo.

Če tudi so se Nemci že davno privadili, moje imé v javnosti ogrdivati, vendar jim nočem enako vračati, le obžalujem jih odkritosrčno, da se moralno čedalje globokeje pogrezujejo, ker popustivši zglede in nauke svojih nekdanjih velikih učiteljev se sedaj izključljivo dajo voditi svojemu zavrženemu časništvu in židovskim (judovskim) spekulantom, ljudem brez vestí in brez sramožljivosti, katerim nikakor ni mar pravice in resnice, ampak le začasnega vspeha, materialnega dobička in puhle vsečnosti pri bralcih; ljudem, ki se kósajo, vstreči strastim, narodni oholosti, pohlepu za gospodstvo in zasramovanju. Židovsko pleme, sedaj emancipirano, sedaj obče vlada med Nemci; le po njih se ravna občno mnenje, in to ne samo na Dunaji. Kakor je Shyloku, njihovemu protitipu, bilo „pismo“ vse, tako je njim postava (ustava). Moralnih vzorov: plemenitosti, veledušnosti, viteštva — ne poznajo in nočejo poznati, to jim je vraža. Vse, kar se je v teku stoletij stvarilo in razjasnilo, jim je gnjusoba, ker jim zgodovina ne dá nobenega naslova za njihove pohlepe in pretenzije. Grabeljivega nagona živinskega so se doslé najrajše učili od lisic, zlasti v trgovini in na borzi, al sedaj se že radi družijo z volkovi, zlasti onimi, ki k njim begajo iz izvoljenega kraljestva strahú Božjega in nabožnih običajev.

O Magjarih, drugem gospodujočem plemenu v Avstriji, nimam mnogo več povedati. Ta Azijski narod,